Kap 2 Den första handelsresan

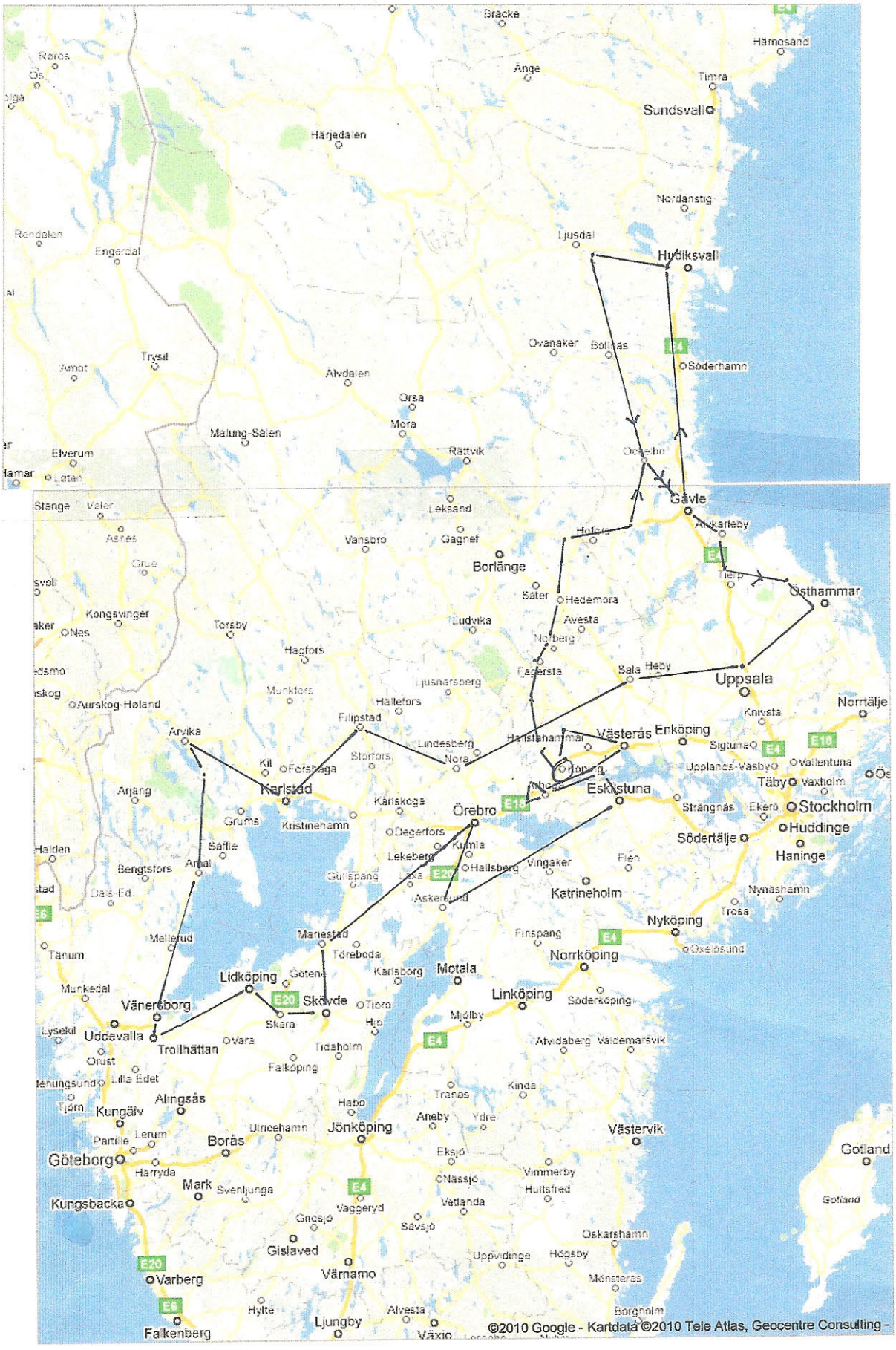
Min första handelsresa

År 1854 vid jultiden så kom en yngling omkring 16-17 år och bad om husrum för ett par dagar hos mina föräldrar, vi bodde nu åter i den förut omnämnda tullstugan i en liten kammare, från detta hus har jag många minnen, Ofvannämnde yngling gick med handel,nålar, knappar, tråd, fingerringar, hakringar, strumpstickor, glasögen, kammar m:m: lagret var nedlagt i en låda, som bars i en påse på så sätt att öppningen var på midten, och lådan i den ena ändan på säcken, och diverse diverse i andra ändan framtill. Denna yngling frågade mina föräldrar, om jag fick göra honom sällskap utåt landsbyggden, och jag var ej van att gå i byarne, sagt och gjort, vi begaf oss åstad det var annandag jul var teml. kallt snöade och yrade rätt dugtigt, vi tog vägen åt byarne Jimmertana och Sylta, Hagelsberga, som ligga norr om staden. Det var ej utan min reskamrat hade anskaffat bränvin i en flaska, hvaraf vi tog oss en tår ibland,när kölden tog till mer och mer. Jag minnes ej riktigt var vi fick husrum första natten, men det var i Odensvi socken, vi drogo oss nu något vester ut och kommo in på stora bergslagsvägen, ty många jernbruk ligga här efter hvarandra uppefter d:s:k: Hedströmmen, och vi kommo till Kolsva, Gisslarbo, Bernshammar, min reskamrat sålde af diverse, i synnerhet synålar, och mat och nattlogi fingo vi gratis, jag hade ännu ej fått något lager, men jag visste nu hvad grossen av knappar m:m: kostade i inköp och dussinet.

Nu vandrade vi dag efter dag, upp igenom bergslagen uppehöll oss på större jernbruk ett par dagar, och vid masugnar der vi fingo se huru tackjern tillverkades, då det slogs ut som det kallades, då jernet kom rinnande, nära till utseendet som mjölk. Wi kommo till Norbergs jerngrufvor, fick se, då de upphissade malmen och så vidare, vi gingo genom skogar, och öfver sjöar höllo oss mest der det var mest folk. Omsider kommo vi till Hedemora, nu behöfvde lagret förstärkas, hvilket och skedde hos en handlande, var blott en natt i stan, ty vår utkomst var ju bättre på landsorten och dessutom voro vi skygga för polisen. Wi hade troligen fått fri skjuts, emedan vi ej trodde det ringaste såsom betyger, Åter utkomna på landsbygden vi togo vägen åt Gefle, en Söndagsmorgon kommo vi till en stor by då vi var inne i en bondgård kommo några dalflickor, skämtade och gyckade, rökte sina jernpipor, här voro folket klädda i daldrägten men den är ej fullständig på denna trakt, snart kommo vi in i Gestrikland, passerade Ockelbo och kommo nu in till Gefle stad, ett och annat sl mtar fram i minnet emmellan städerna, som är svårt att återgifva då detta nedskrifves 30 år efteråt, mycket kallt och djup snö var det denna

L. G Peterssons
1:a Handelsresa 18541225 - 185510

Google maps
Sverige | beta

vinter i dessa trakter, iklädd en torfdig drägt så hade jag ju inga goda dagar att vandra från by till by, men Gud höll sin hand öfver mig, fast jag ej då kunde förstå det. Komna till Gefle förstärktes ånyo vårt lilla handelslager, hvarpå togs nattlogi på söder i stan, vill minnas som en dröm, söder om ån i en gård, som hette Örns, om personen som egde denna gård, hade detta namn, eller det folk hyrde som vi låg hos är ej klart för mig. (är nu troligen förändrat kanske genom brand) Snart voro vi färdiga att resa ur stan, och tog norrut igenom en plats der ett större Spinneri finnes det är som en liten stad, (Strömsbro) vidare genom socknarne till Söderhamn här bodde vi en natt hos ett fattigt arbetsfolk, på en öfvervåning, nöd och fattigdom var rådande i hemmet och dertill oenighet. På morgonen fortsatte vi vår färd vidare norrut, igenom Sörala Norrala och flera socknar. I en socken (Hamronge˅) sporde vi att det var sträng Länsman, och dylika Herrar hade vi ej något otalt med, och vi var inne på ett ställe jemte landsvägen, der vi sporde att Länsman nyss åkt förbi, som vi var utkomna och gått ett stycke, såg vi på afstånd en Herreman komma åkande, vi antog att det var den stränga Länsmanen, vi gick in åt skogen en stund, tills han fick åka förbi, och undgick faran, sporde sedan i ett hus att vi troligen blifvit tagna, om han fått sett oss, alldenstund vi ej hade några betyger. Några minnen från dessa trakter i Helsingland följer här, innan vi kommo till Hudiksvall, Det är brukligt i landsorten emedan boskapsskötseln är ganska mycket uppdrifven, att folket vintertid tillbringa mycket af sin tid i ladugården, den är vanl. så inrättad att i ena ändan af densamma är en liten upphöjning på golfvet, och så utgör den delen af ladugården en sorts kokhus, der det anrättas åt djuren, utan någon vägg som skiljer från kreaturen, I denna afdelning af ladugården hade vi ofta nattlogi, med tillåtelse naturligtvis af värdfolket, pigor och drängar skämtade här med hvarandra och oss, då de förättade sina göromål om morgnar och aftnar. I dessa nattherbergen var ej kallt och jag sof på dylika ställen ganska gott, många nätter utan att störas af kreaturen. Folket var i allmänhet godmodigt och gästfritt. Här i dessa trakter träffade jag på familjer som voro s:k: läsare. 1855 De föllo på knä då morgonbön förrättades, och jag gjorde likaså utan någon mening, blott derför att jag såg det. Jag vandrade öfver rätt stora skogar ända till två mil långa, som jag var kommen ungefär i midten af de samma, fick jag se en stor by, som det tycktes, med små boningshus och likaså uthus, men då jag närmare fick se till fans ej en enda menniska utan alla hus voro öde. Det var s:k: fäbodar der folket i närmaste byar uppehöllo sig sommartid med kreaturen, men detta var på vintern. En s:k: Kolpotör träffade jag en gång i en bondgård, han jeck och sålde skrifter, jag köpte en vill jag minnas och läste flitigt deri, det var en berättelse, Wagnshjulet eller hvad den hette. Ja här i dessa skogstrakter bland detta till stor del fromma folk, mådde vi rätt bra, sålde litet då och då fick dricka mjölk och äta 1 ½ andliga tunnbröd m!m! gratis. Och nu kommer jag att omtala ett äfventyr i Hudiksvall dit vi omsider kommo.

˅ Denna socken ligger mellan Gefle och Söderhamn der den befarade Länsmannen var, således förekom detta emellan dessa städer.

Ett äfventyr i Hudiksvall samt afresan derifrån.

Inkomna i staden gjorde vi några smärre uppköp, efter vanligheten, hvarpå vi sökte ett nattlogi som omsider lyckades, strasct utanför staden vid norra sidan, der låg ett färgeri, der vi träffade et+ par hyggliga färgaregesäller, af hvilka vi fick löfte att ligga på Gesällkammaren, der var varmt och präktigt och vi mådde der rätt bra. Om morgonen då vi kommo ut var en bitande stark köld, nu var det meningen att färden ytterligare skulle fortsättas mot norden, Jag tillsade min reskamrat att vi skulle gå längre och längre mot norr till den 1 Maj. det hade vi förut kommit öfverens om. Detta var nu i Februari 1855. Men då vi ackorderade härom, sade vi att det tyckes blifva allt kallare och kallare mot norden hvadan nu beslöts att taga söderut, och derpå gingo vi in i staden, der vi tog oss något till bästa, ty det var mycket kallt, som förut är nämndt. (Ett sorts bröd bakat af kornmjöl och tunnt som gråpapper).
Då vi kommo på en af gatorna och drogo nu en liten kälke, som vi anskaffat på hvilken våra saker var fastbundna så träffades oförmodat en pojk vid samma ålder som min reskamrat, (ungefär) han sade att han var från Söderhamn och emnade sig upp till Sundsvall der han hade sin far,den omnämnde ynglingen var bleckslagarelärling, äfven han hade några småsaker i en låda dem han satte på vår kälke, han var en svår ostyrig pojk, kom i gräl med skolpojkar på gatan, och slogs och stimmade, men med oss ville han sluta vänskap. Då vi stått i en stund på gatan med stadspojkar kom han till oss,och vi föreslog att gå in på en krog och taga oss något till bästa. Wi hade förut tillsammans köpt Ett qvarter pomeransbränvin, som i det närmaste var slut. Inkomna på krogen, för att få oss något mat, som vi knappast hann begära, för än tvenne poliskonstaplar inkommo, och tillsporde först bleckslagarn, hvarifrån han var och hvart han emnade sig. Nu förstod jag, detta går ej väl, utan gjorde ett tecken till min reskamrat, hvarpå jag gick ut i ett kök åt gården, och derifrån ut åt porten der vår kälke stod, fick tag i repet på kälken och sprang af alla krafter, jag och min gamla reskamrat. Sprang rätt igenom stan söderut, och kommo så ut på en vik af Östersjön, rätt öfver viken gick en väg som var mycket befaren, vi följde den, viken var snart passerad och vägen ledde in i en skog, fortfarande följde vi vägen, men omsider blef den mindre och mindre, tills den tog slut vid ett a två huggna träd, jag sade vi fortsätta komma väl fram någonstädes der menniskor bo, men nej det led mot qvällen kölden var stark, snön djup, vi måste vända, och hade då ledning af våra egna spår, der vi dragit kälken, måste dra tillbaka ut på sjöviken, det begynte nu och blifva mörkt, vi fick då se på afstånd, ett fönster från en koja dit vi gingo, der bodde en äldre gumma helt ensam, hon var vänlig och snäll, vi fick oss mat och sofva godt äfven den natten, vi stannade ytterligare öfver en dag hon tvättade en del af vårt lilla linneförråd, och vi blefvo nu i ordning att fortsätta vår färd.
Hvart den förut omnämnde bleckslagaren hamnade är mig obekant, hans låda följde oss i förskräckelsen för polisen, men värdet var ej stort. Tror att jag i framtiden träffade honom en gång i Sundsvall, hvarom jag framdeles kommer attskrifva.
I snö och ruskväder fortsatte vi mellan byar och gårdar, och kommo in i Enånger församl. der var jag i tillfälle att se huru de bakade det förut

omnämnda tunnbrödet, En deg gjordes af vatten och kornmjöl, som vanligt och uppknådades på ett bord, af degstycken utkafvlades stora tunna kakor så stora som bordet rymde, derpå naggades det, det var nu ej mycket tjockare än gråpapper. Den stora kakan rullades på en slät stång och insattes i ugnen der den rullades af stången, och i ett nu var den gräddad, då ugnen var tillräckligt varm, derpå veks den ihop med en gräsla i ugnen, hvarefter det lades i högar på spisen eller i närheten. Då folket inkommo för att hålla sin måltid lade de ihop kakor eller stycken deraf mångdubbelt, samt lade strömming emmellan. Och de åto med god smak. Jag och min följeslagare höllo äfven till godo. Härifrån denna socken drogo vi oss helt vesteråt till Arbrå, här var öfverallt ett präktigt folk, och i dessa trakter gick det ganska godt att lefva, vi logerade ofta i de förut omskrifna ladugårdarne, sålde af våra varor och skötte komersen efter bästa förmåga, mat och husrum fingo vi för det mesta gratis, färden styrdes nu söderut i vestra Helsingland. Ja detta land med sina höjder och dalar, och här och der en insjö, rika ämnen för en skald, bland skogar monar och berg. Icke underligt,den gamla visan Norrländningens hemlängtan. Omsider kommo vi ned i Bollnäs, som jag under sednare år läst om, och sist om dess brand detta var 1855 på vintren, fortsättande resan söderut genom socknarne till Ockelbo och Högbo, samt till Gefle der jag varit en gång förut, uppsökte det förra logi på söder, Lagret behövde förstärkning, ty nu var det icke mycket qvar från Hudiksvall, der uppköp sist hade skett, dagen före äfventyret med polisen och Blecksslagarelärlingen.

Innan jag nu lemnar Gestrikland och Helsingland, vill jag antyda några ord huru såg det ut i hemmet i Köping och hvad tänkte mina föräldrar och folket der. Skolan var ju långt för detta börgad, och jag har ej hörts af, och jag var ju glad åt skolan, Prest och Skollärare samt hela stans befolkning viste att jag gjort sällskap från Köping Annandagjul med en pojk som gick med handel. Presten en numera afliden Teologi Doctor skref upp till Norbergs pastorat och jag tror äfven flera platser, men jag spordes ej. Snart utfärdades lysning efter mig, ja öfver hela riket, men ingen viste om mig. Ett rykte kom ut att vargar hade rivet ihjel mig, hvilket ej min far kunde tro som var barnfödd i skogstrakter och kunde många gånger då han låg vid kolmilor i skogen, sett dessa djur och kände deras vanor. Emmellertid en Söndags middag var vi inne i en bondgård uppe i Helsingland, folket kom från kyrkan då de inkommo, sade husvärden, Det lystes idag i kyrkan efter ett par dylika herrar, kanske det var ni. Wi blefvo något förskräckta och aflägsnade oss genast, och vi var glada vi kommo vår väg derifrån. Och det kan ju hända att det var så, som bonden sade.

Färden fortsattes från Gefle.

Nedåt Uppland, vi kommo snart till Elfkarleby, dånet af Elfkarlebyström hördes på ganska långt afstånd och vid hvarge krök af vägen tänkte vi att vara vid densamma, då jag kom dit till detta stora vattenfall, vill jag minnas att jag på en sten som stod i närheten af bron som gick öfver strömmen läste att bron blifvit ombyggd under Gustaf III.jes tid, vi voro snart inne i Uppland, här voro flera större jernbruk, Söderfors, Löfstad, Forsmark, på ett af dessa bruk var jag i flera dagar och uppehöll mig genom min handel och låg om nätterna i ett rum som var i en

Dalelfvens utlopp i Östersjön

stor smidja bakom spishärden, det var ej kallt men det fanns ej golf i detta rum utan blott sand och jernskrot, här lågo vi i ett hörn och de saker vi hade samt gångkläderna fick utgöra husgeråd och sängkläder, en och annan af smederna språkade med oss ibland , omsider gingo vi härifrån, till ett annat bruk eller marugn, här sammanträffade vi med en bagare gesäll, han var ganska bra klädd i en blå ny tröja samt byscor af godt kläde. Då vi kommo i samtal frågade han om vi ej kunde anskaffa Ett qvarter bränvin, ja hvarför inte, jag blef sänd till Gästgifvaregården att köpa, men i en flaska som var rätt egendomlig, min reskamrat och jag hade en liten kaffekokare af koppar i hvilken gick lika ett halft stop, huru vi fått denna minnes jag ej om den ej följde med bland blecksslagarelärlingens saker från H-vall, Nogaf då Gästgifvarefrun skulle inmäta ett qvarter bränvin sade han, jag har mätt upp många hundra kannor bränvin, men alldrig har någon förr än jag köpt i en kaffepanna, en karl var äfven inne i krogrummet, förutom den fryntliga Gästgifvarefrån, en tjock gumma, och de hade rätt lustigt åt detta. Återkommen till bagarn och min kamrat, drögde det ej länge, förrän det präktiga kaffet var slut som jag köpt i kaffekokarn. Wi gingo nu ned i masugnen, den hade ej ben utan slät i bottnen, der de slå ut jernet då det är smält, här tilldrog sig något som jag blott vill vidröra. Då den ena sidan i nämnda masugn var upplaggt sand som låg packad i släta jemna massor, till utseendet lik kantade bänkar, vi satte oss på en af dessa och såg på arbetet i masugnen, neml. bagaren och jag, detta förargade en af arbetarna att sandpackorna kom i oordning, derigenom att bagaren satt på dem utan att säga ett ord gick en karl ut eller upp ur masugnen, och jeck upp på sidan af taket derunder bagarn satt, der öppnade han en tagelpanna, och släppte ned en hård kalksten, midt i hufvudet på bagaren, så att det blef nära nål i hufvudet, förargad häröfver grep bagaren genast fatt i stenen, som han fick slaget af och, - gömde den i sin ficka - jag förstod ej hvad detta betydde, utan undrade hvarföre han gömde stenen. Då sade han något som var mycket hemskt till mig. Ungefär hör du min gosse, vill du lära dig verklig s:k: trolldom, han menade att den som kastade ned stenen på honom skulle få mycket värre igen. Och nu omtalade han för mig tvenne saker som kan användas om man vill hämnas på någon, Och jag minnes det mycket väl, men anser ej nyttigt att återgifva det, (nog af de aldra dyraste ord användes för att utföra den hemskaste handling,) Och då man hörer det är man frestad att tro, att det går på detta sätt utföra mörkrets gerningar, till sin nästas skada. (Gud bevare både för detta och allt ondt,)

Resan fortsättes genom norra Uppland till Sala stad i Westmanland.

Genom den lilla kunskap jag hade inhemtat i skolan, så viste jag genom Geografin ungefär huru städerna, och landskapen voro belägna. Geografi var för mig ett mycket lätt ämne i skolan, med ledning af karta, jag viste derför på ett ungefär hvaråt Köping var beläget, men dit ville jag ej ännu, gick derföre genom socknarne och byarne till Sala stad, öfverallt sålde af våra varor, i sistnämnde stad påträffade vi en gammal utmärkt handelsman, som de kallades i städerna, här köpte vi upp så mycket som vår kassa tillät, och gick snart ur stan ut åt landet och sålde, det börgade nu lida mot våren, snön gaf vika och vägarne bara, men ännu kallt och ruskigt, och kläder och skodon voro för mig mycket dåliga, men Gud uppehöll mig vid godt mad och helsa, när vi nu gjort en tur i landet gick

gick vi åter till stan, och gjorde uppköp hos den präktiga Handelsmannen, derpå styrdes kosan utåt der grufvan var belägen, här fans mycket folk som behöfde nålar, knappar och tråd m!m! En Lördagsnatt låg vi hos en grufarbetare, på Söndagsmorgonen frågade han om vi ville följa honom ned i Sala grufva ett stycke, sagt och gjort, mannen tog ett bloss i hand, och vi gick ned genom trapporna som var huggna i berget, här nere var hemskt men storartadt, jag var nere 108 famnar grufvan skulle då vara 208 famnar djup, men jag ville ej gå djupare, ty det var rätt hemskt för en ovan yngling, det bar ej alltid mot djupet, utan man gick vägar ibland med bråddjup på båda sidor, här ville jag ej vara länge utan heldre upp i dagen, jag fick af grufarbetaren några stycken silvermalm som jag förvarade i många år, i mitt föräldrahem, till minne af detta men nu äro de förkomna, Ja nu på Söndagen fortsattes färden från denna plats vesterut i norra Westmanland, och kommo nu åter att genomvandra dessa skogs och gruftrakter, äfven här är ett gästfritt präktigt folk, och jag led ej någon serskild nöd, annat än jag var van vid. Wi drogo oss nu ned åt Linde stad ty vårt varulager behöfde förstärkas, hvilket och skedde, derifrån tog vi vägen till Nora, nu begynte våren på allvar komma, emmellan dessa städer gick vägen ett stycke,nära en liten insjö vädret var vackert, solen stod högt, och jag tyckte det skulle vara roligt att bada, jag klädde af mig, och gick uti sam ett par tre slag, men det var mycket kallt, då jag kom upp och fick se till så låg is ännu qvar ett stycke ut i sjön, vid något skär eller holme, Det var ett kallt bad, men det kom troligen efter, Då Nora var besökt det var en liten anspråkslös stad, och der var ej mycket för oss att hemta, utan vi fortsatte snart och tog vägen åt Filipstad, nu kom för mig en svår tid det var nu i Maj, en dag kände jag mig ganska klen, och tillsade min reskamrat att vi skulle lägga oss en stund och hvila, på en vacker plats, hvilket och skedde jag somnade och sof tills på eftermiddagen, hvarpå jag vaknade hastigt och yrade steg upp och begynte sjunga af alla krafter med en sorglig ton, min reskamrat trodde att jag bliſvit bättre, och ropade mig an, då jag kom till fans och var nu rätt klen, Wi gingo nu på afton in till Filipstad och kommo tyvärr att gå in på en krog, icke utan afsigt ty vi skulle här söka att bota min sjukdom med ett glas bränvin, här var några grofva arbetare inne och de samtalade med oss om de trakter vi genomvandrat i all synnerhet om Helsingland, vi hade ju sett och hört mycket under vår resa, Detta var en Lördagsafton vi togo nu ett logi qvarter i stan, hos en fattig ogift qvinna, då vi varit der tills ganska sent om qvällen, så sade hon, ni får ej vara här i natt ty jag blir troligen sjuk, men hvad sjukdom det förstod min reskamrat bättre än jag, han var älldre, vi voro envisa, men vi måste dock gå och söka nytt logi, (Filipstad fick troligen en innevånare till den natten),Ett nytt logi anskaffades, och der var vi till Söndagsförmiddag, då det ringde samman i stadens kyrkklocka, tågade vi iväg från detta samhälle, vägen ned till Karlstad, jag hade nu fått en sjukdom troligen från det förut omtalade badet, jag fick frossan, orkade ej gå långt om dagen, lade mig var som helst ute, fick ibland ligga hela dagen, utan annan vård än hvad min reskamrat bistod mig, han var dock snäll som ej gick ifrån mig, men omsider blef jag ensam på min vandring, som kommer framdeles i min lefnadsteckning, Ja som ofvan sades, jag led mycket af denna sjukdom, och blef ganska svag orkade ej gå långa stycken om dagen, En del menniskor

visade mig mycket deltagande men de flesta brydde sig ej mycket om en kringvandrare, Men Gud han hade dock sin hand öfver och Hans ögon följde mig på mina okända vägar, Wi kommo nu ner till Carlstad, jag minnes mycket väl den långa bro, som der går öfver Klarelfven, kanske den längsta i vårt land. Frossan fortfor att plåga mig och jag blef allt mer och mer medtagen, var utan hem utan vård, jag var nu ganska likgiltig om handeln och allt samman, men kom ej ändå på den tanken att vända mot hemmet, utan fortsättande färden uppefter Klarelfven, genom Grafva, och de socknar som ligga der vid vägen åt Arvika det gick nu ganska skralt med handeln, och då vi anhöll om mat, så svarades, här i trakten vi hafva ej annat än hafrebröd och det äter ni väl ej. Men ordspråket säger, Nöden har ingen lag. Wi gick igenom Arvika och vidare genom Wermland, en dag kom jag till ett ställe der det var mycket folk samlat, vet ej om det var begrafning eller hvad det var, de sågo att jag såg mycket medtagen ut, och gaf mig till bästa hvad jag önskade, de var mycket snälla emot mig, likaså en dag kom jag till ett bättre ställe, der var en herreman som gaf mig en pappers Riksdaler och sade att jag skulle köpa medesin då jag kom till Åmål, Nu passerades här uppe i Wermland Söllje glasbruk, det skulle härifrån ej vara mer än fyra mil till Norrges gräns, men dit ville jag ej. Derigenom att jag nu ganska länge varit sjuk så gick resan mycket sakta jag orkade ej gå långt om dagen, och min reskamrat ville ej lemna mig, tiden hade nu gått framåt så att Middsommar var inne och jag minnes ett ställe vi voro inne på Middsommarafton, då fick vi ett stycke mjukt rågbröd , det kallade för kaka då förstod man att värdera rågbröd då vi länge ätit hafrebröd. En dag kommc vi till en Herrgård eller ett större hemman der det var stor ladugård, och många kor, här skulle vi hålla kalas vi köpte ett halft stop grädde , och dertill åto vi - - - hafrebröd, O! ja alla dumma, beklagliga och äfventyrliga tilldragelser under denna min s:k: första Handelsresa.

Wi kommo till Åmål, det var nu eftersommar och mycket varmt om dagarna, Frossan öfvergav mig jag hade haft den i Elfva veckor, och var nu glad att denna plåga öfvergaf mig. Den förut omnämnde pappers Riksdalern som skulle användas till medecin, användes i dess ställe till nålar och knappar, och detta blef mitt första egentliga egna inköp. Från Åmål styrdes kosan till Wernersborg till denna stad gingo vi ganska fort, emedan jag var nu ganska kry och kunde gå fort, dessutom var det en sak som påskyndade resan, vi ville komma ner till ofvannämnda stad, för uppköp, af varor m!m! Med ganska kort uppehåll i stan, der vi voro inne och handlade i en bod, Harpå vi genast,gick ur stan till Lidköping gående denna vackra väg på södra sidan af Wernen, Komna till Lidköping gjordes som vanligt några smärre inköp sedan gick vi ur stan jemte Wernens strand, det var här sandbankar och långgrundt, och jag vill minnas att vi här badade i Wernen. Derifrån gingo vi ned till Skara, i närheten af denna stad var Biskopbostället, det var vid denna tid en Biskop Butscz som bodde på detta ställe här gingo vi in i köket utbjudande vårt kram, Biskopen inkom i köket, och gjorde flera inköp af oss, hvilket han gav sina pigor som voro i köket, Biskopen språkade med oss, och bevisade all möjlig välvillja Det regnade och åskan gick, Biskopen gick då ut, lugn och godmodig under sitt paraply på gården och i trädgården. Ja detta var en utmärkt snäll man många gånger har denna man kommit i minnet sedan detta tillfälle, Nu gingo vi in till

Skara, här var marknad de hade öfverallt slagit upp sina varor, äfven vi skulle ju försöka och slog upp vårt kram, på en låda, det såldes en annan småsak, under några timmar som vi stodo der. Frampå aftonen gingo vi ur stan, vägen åt Sköfde,min reskamrat hade fått en åkomma hvarföre han måste söka läkare, och det blef afhjälpt detta var en liten vacker stad, men vårt uppehåll här blef ej långvarigt, utan vi tog vägen åt Mariestad, på en del platser här i landsorten, var det ganska fattigt, och ej synnerligt lätt att slå sig ut, men det fick gå, det var ju sommar och vi lågo ofta ute i lador och ladugårdar, Sent en afton kommo vi till ett större ställe, Då föreslogs att vi skulle gå in i ladugården, och lägga oss, dörrarne voro blott ett par grindar, och korna voro bundna i sina bås, då vi kommit in i ladugården, för att gå uppföre en stige till en foderkulle, så blefvo vi mycket förskräckta af en stor hund, som låg på halmen mellan stegen och väggarna sakta drogo vi oss tillbaka, och ut ur ladugården, hunden låg alltjemt stilla och såg på oss, men huru glada voro vi då vi ånyo kommit ut i det fria fortsättande fast det var på natten men en vacker sommarnatt, vi kommo sedan till ett ställe och knackade på dörren der fingo vi logi, Och gingo fortfarande vägen åt Maristad. En vacker treflig stad men vårt vistande der blef som vanligt kort. Nu emnade vi oss till Örebro och togo så vägen åt Hofvå, der vi lågo en natt, der bodde s:k: hästskojare, hos ett sådant folk lågo vi, de hade om natten varit ute och fångat kräftor, och de slogo sig ned på gården, och åto kräftor talande om sina äfventyr, vid hästbyte och sådant som hörde till deras handel och skoj de bjödo äfven oss på kräftor, vi höllo till godo ibland annat så talade de om en person som fått i sig en lefvande s:k: torndyfvel, hvilken tog sig ut på sidan, mannen som torndyfveln flög in genom munnen på sade, yttrades det (Släpper du till snipen, släpper jag till glipen, huruvida det var sannt vet jag ej). Wi kommo snart till Örebro, här arbetades nu på jernbanan, som vi ville se och det var ju före oss något ovanligt, en del grusvagnar gingo af och an på relsen, Här i denna stad köpte jag mig en Katekes, och inskref mitt Namn och årtalet 1855, jag hade under hela resan fört med mig mina skolböcker och läste deri ibland och gaf min kamrat lescor, ty han läste dåligt ehuru han var älldre än jag. Nu styrdes kosan härifrån till Askersund genom dessa präktiga soknar, och vackra trakter, vägen gick fram på sina ställen jemte små insjöar, ja en vacker trakt, en dag hvar vi på ett ställe och medföljde en pojk, som var bosatt der, ut och fångade kräftor, ja, det var här ett nöje att vara, vi mådde bra sålde litet smått ibland, och dagarna gingo sorgfria den ena efter den andra, I Askersund voro vi inne köpte något, och begaf oss derifrån, Och tog vägen nära åt samma håll dock mer i öster, vi gingo ända upp till Hjelmaren, och här efter stranden uppehöllo vi oss några dagar, fiskade med metspön, badade, fångade kräftor, de hade s:k: märlar utsatta i sjön, i dessa fångades fisk och kräftor. Wid denna tid voro frukten mogen och godt om körsbär på flera ställen så vi hade ett riktigt sommarnöje i dessa trakter. Emmellertid vi fortsatte färden till Eskilstuna, och vidare till Torshälla.

Här inträffade förändring för mig jag blef ensam
på min resa.

I närheten af sistnämnda stad hade min reskamrat sin mor boende

i en liten stuga som låg, vid en vik af Mälaren, hon var en fattig Enka, och uppehöll sig med att om sommartid plocka s:k: björnhallon som fans på holmarne och vid kusten af Mälaren, dessa bär sålde hon i staden, samt gjorde hon hvad som förekom, hvarigenom han förtjenade sitt bröd, förutan denna son som var min reskamrat, hade hon äfven en dotter tolf år gammal, Här i detta hem, var jag flera dagar, for ut åt sjön fiskade och badade, och mest roade oss. En dag rodde vi i en båt till Torshälla ån, vid mynningen af Ån låg en stor sten midt uti, vid denna drogo vi upp båten, och hoppade uti. Då jag sam ett par slag deromkring skulle jag gå upp på stenen, då jag plötsligt fick se en orm kom simmande åt samma håll, jag vek häftigt undan och kom oskadd upp, på stenen, hvarefter vi togo en åra till båten, hvarmed vi dödade ormen. Då jag sålunda varit här i närheten af Torshälla, några dagar beslöts att min reskamrat skulle stanna hemma, och jag måste begifva mig åstad, Min reskamrat hade ju litet pengar dessa behöfde hans mor till kläder åt sig och hans syster, Ja en dag följde han mig på väg genom stan till ett bruk, som låg i närheten. Här togo vi afsked af hvarandra vi hade nu gjort vandringen tillsammans 8 a 9 mån.(Och sedan dess har jag alldrig sett eller hört något om denna person.)

Nu var jag ensam, ett litet lager hade jag af nålar, knappar tråd glasögon fingerborar m!m! jag gick nu vägen åt Arboga, fick mat i husen och sålde af mina saker, och folket var i allmänhet ganska snälla mot mig,så att jag led ej nöd. En dag kom jag till en by som heter Hammarby, der tillfrågade mig bonden i en gård om jag ville stanna och köra tröskverket några dagar, hvilket jag gjorde här fick jag mat och mådde bra, det var ungefär en vecka, men arbetet tröt jag måste begifva mig iväg, och jag fick just ej mer än litet mat,under tiden jag var der. Skoj och väsen var det om qvällarne och nätterna med drängar och pigor, jag fick ligga i drängstugan, frukten var nu fullmogen, och drängar och pojkar var ute och tog frukt olofligt om nätterna. Mitt arbete att köra tröskverk var nu afslutat, jag plockade ihop mina små saker, och begaf mig åt Arboga, innan jag var gången ur denna by, så kom några barn och ville köpa af mina saker jag öppnade min låda på en grön plan i en bygata, och sålde något, och nedlade pengarne jag fått i min lilla skinnpung, hvarpå jag fortsatte utåt vägen, Nu under vägen jeck jag på en hög backe, kände mig mycket ensam och öfvergifven, utan hem utan vård. (Men Guds ögon följde mig) Då jag gick derpå höjden, fick jag på afstånd se en kyrka, Det var Köpings kyrka som här syndes på $2\frac{1}{2}$ a 3 mils afstånd, Skulle jag gå hem till mitt fattiga föräldrahem, der jag så länge varit saknad, Nej ej ännu, Under det jag gick vägen fram, kom jag till Hjelmare kanal som faller ut i Arbogaån eller deromkring, här fick jag en båt och kom öfver ty ett fartyg skulle samtidigt gå igenom, Då jag kommit öfver gick jag in i en liten stuga, der bodde en gammal gumma hon ville köpa nålar af mig jag öppnade min låda, hon köpte jag skulle gifva tillbaka (vesela) på hennes pengar, min pung hade jag altid i lådan, jag sökte men nej, fans ej, häröfver blef jag mycket ledsen, återvände öfver Hjelmare kanal ända till Hammarby, I den bygata der jag sålt saker till de förut omnämnda barnen, der låg min pung ännu qvar, glad häröfver återvände jag genast åt Arboga till, då jag förra gången skulle öfver kanalen skämtade några karlar med mig då jag nämnde att jag förlorat mina pengar som jag trodde vid Hammarby. Som

ofvan antyddes emnade jag mig in till stan och det samma dag ty mina småsaker hade gått åt, under tiden jag var i Hammarby och under vägen dit. Wid pass en qvartsmil från staden, mötte jag arbetsfolk eller statsfolk, de frågade mig, hvart jag emnade mig, ty det var rätt sent om afton, jag sade in till stan, de sade då till mig, det blir för sent för dig att komma till stan i qväll, följ da med oss hem, det var en qvinna och två män. Jag ingick derpå att följa dem, vi togo snart af vägen och kommo upp till en Herrgård, det var nu nära mörkt. En augustiafton, Nu hände det något som jag många gånger tänkte på under mitt lif. Det nämnda folket anvisade mig på ett kort afstånd, en stor höskulle, en lång bro ledde dit upp, på hvilken de brukade köra in hö upp på höskullen, Jag gick upp på denna bro, i afsigt att gå dit in och lägga mig, det var som förut sades nära mörkt, Som jag var inkommen på höskullen, som i mörkret tycktes vara tom, (Nu kommer det besynnerliga) Det kom neml. emot mig ett vitt djur till utseendet som ett lam, Och genast fick jag den tanken, vänd om, hvilket jag gjorde, Hvad det var vet Gud, men hade jag gått in längre, så hade jag fallit ner i Oscstallen som var under, och kanhända slagit mig förderfvad, Skullen var så godt som tom och skrubbor gick ner i Oschuset under. Jag blef bevarad, gick ner derifrån, och ingick i en halmbod, sof der godt i halmdösen öfver natten. Om morgonen kom in en gammal man efter halm, och han hörde jag praslade till en **börgan** låtsade jag ej som jag var der, men jick omsider fram, och språkade med gubben, Han var född Finne, bröt mycket på dialecten. Han talade om krigen 1808-1809, han hade då kommit öfver till Sverige och blef qvar här i landet. Nu gick jag in i husen der folket bodde, det var mest fattigt statfolk , härifrån gick jag direkt in till Arboga stad.

Mitt uppehåll i Arboga och der i orten samt färden derifrån.

Här på träffade jag en snäll handlande i hvilkens bod gjordes åtskilliga inköp, och han sade mig välkommen åter, jag gick då ur staden uppåt landet, förbi Jädersbruk, under vägen ingick jag till en qvinna, som bodde i ett ensamt hus, hon köpte af mig en paket tändstickor för 10 Skilling, samt gaf hon mig präktig mat Hon sade att hon emnade sig till Köping marknad, som snart skulle blifva, jag upplyste hvar mina föräldrar bodde, och bad henne helsa dem, att jag lefde och att det var ingen fara med mig, Då jag gick bad jag henne få taga några äpplen, ur hennes trädgård hvilket gerna medgafs. Nu gick jag uppåt Fellingsbro, och Medåker, sålde ut varorna och återvände till Arboga, gjorde nytt inköp, och tog nära samma väg, det var 10 dagar efter första gången samt gick in till gumman,der i stugan då hade då hade hon varit på Köping marknad, och äfven helsat på mina föräldrar, och beskrifvit mitt beteende, men ej talat annat än godt om mig, som jag omsider fick veta, Ånyo vandrade jag igenom Fellingsbro och Medåker men ej samma byar, här tycktes folket må bra, det var ståtliga bondgårdar, och i alla snällt folk, sedan jag vandrat omkring här ännu en gång, så gick jag åter till Arboga och helsade på hos den präktiga köpmannen der jag var välkommen, Då jag stod der en afton och gjorde uppköp, var det samtidigt med mig inne i boden ett par s:k: sjömän, hvilka seglade med en skuta som gick på Mälaren. De tycktes fatta någon kärlek,för mig och frågade, om jag ville följa med om bord,skutan var lastad och i ordning att afgå till Stockholm, Sagt och gjort jag följde med seglen hissades och det lomade af utföre Arbogaån. En lycka eller olycka inträffade en af folket slog i våda sönder en halfstopflaska

med bränvin, Frampå morgonen voro vi vid Kungsör, då tänkte jag här går ingen kommers, det är bättre jag går i land, hvilket jag gjorde, gick då igenom en liten trakt, och kom till ett ställe, Kvicksund om jag rätt minnes, der for jag öfver på en s:k: färga, och kom snart in i Rytters socken, nu emnade jag mig till Westerås, och om ett par tre dagar var jag der, dock sålde jag hvad jag kunde under vägen, då jag kom in till Westerås var der marknad, men det var på afton och marknader fäste jag mig ej mycket vid, med mitt lilla lager, På ett ställe i stan förevisades s:k: Lyckans stjerna, det föll min in att ofra 24 Sk. jag vann en hårborste, och fick se, Cassoramo (utsigt af åtskilliga ställen genom förstoringsglas,) Hårborsten sålde jag på en Herrgård norr om Westerås och återfick mina 24 Sk. således var intet förlorat. Här i Westerås fick jag se en skolkamrat, men jag undvek honom oaktadt han ropade mig vid namn Jag vandrade då ut från Westerås, en qväll, återigen en fattig ensam yngling kände mig äfvenså den, qvällen, marknadsfolket gick ur stan, stimmande och skojande efter vägen, men mig tillfogades intet ondt, utan tvertom ömmade för mig tyckte att det skulle vara svårt för en sådan liten pojk att rada sig ensam, emmellertid fick jag snart nattlogi, och sof godt äfven den natten, i en fattig koja. Nu kryssade jag omkring i socknarne och på jernbruken, i mellersta och norra Westmanland, utan att besöka någon stad, omsider kom jag på ett bruk Surahammar, der var en qvinna bosatt och gift med en bruksarbetare, denna kände mig från Köping, hon hade tjenat hos en Borgmästar S. i K. der min far är riksdagsman i 2dr kammaren 86. ofta varit i arbete, och äfven jag sprungit på gården hvaraf nämnde qvinna kände mig. Det led nu åt hösten, jag börgade tänka på att gå hem, och om några dagar så hade jag på ett redbart sätt anskaffat mig litet bättre kläder för de pengar jag hade, det var ju ej så mycket 20 a 30 Riksdaler,(som då räknades) Jag gick en dag igenom samma byar som då jag vandrade ut från Köping Sylta och Jernverkerna, detta var nu i Oktober månad, folket var ute på ett gärde strasct utan för staden och tog upp potatis, de kände mig på afstånd och helsade mig välkommen, jag var rätt snyggt klädd, och hade äfven ett litet handelslager qvar, som sedan såldes af min mor i stan. Som en löpeld gick ryktet genom stan att jag var hemkommen, inga vargar hade eller att upp mig rifvet mig, Och ej heller lyckades det att lysa efter mig, ja det omtalades att det gått Landshöfdingslysning öfver hela riket efter mig men ingen hade sport mig.

Jag hade vandrat igenom 30 stycken af städerna i mellersta och norra Sverige! och en mängd kyrksocknar.

Innan jag afslutar min s:k: första handelsresa vill jag tillägga några ord, Men derförinnan skall jag återgifva en lustig tilldragelse, som timade under färden mellan Örebro och Askersund, då jag ännu hade min förut omtalade reskamrat i sällskap, det har blifvet förglömt under nedskrifvandet af dessa blad.

Se hvad som följer.

Komna till en större bondgård, der vi gick in på gården der stod en stor bondhund fastbunden vid en kedja jemte sin koja, Han gaf sig naturligtvis tillkänna genom ett ihärdigt skällande då han fick se oss med våra resefekter, han gjorde språng af och an, väldiga språng, i ett nu släppte kedjan vid väggen och kom då rusande emot oss, för att rycka på oss, men min kamrat fattade mod i ett ögonblick, fattade kraftigt uti sin säck hvari hans låda med varulagret var förvaradt, Och dängde hunden i skallen med hela

lagret, säck och låda gick sönder, nålar och knappar rök vidt omkring, hunden blef förskräckt, sprang af alla krafter ut åt ett gärde, slepande kedjan efter sig. Wi upplockade våra saker, gjorde oss ånyo i ordning och gaf oss i väg under munterhet, att vi på detta sätt undgått, denna fara och afspisade hunden med skam, att han inte bättre skötte sin plats som gårdens väktare.

Och nu till sist får jag tillägga på denna resa, Alla som kände mig voro ju glada att jag var hemkommen, Och mycket förekom ju, under denna kringvandring, från stad till stad, från by till by, huru många kyrktuppar jag sett vet jag ej, eller kan dag från dag beskrifva allt ty det blefe ju för vidlyftigt, nog af Guds ögon följde mig på min irrande färd. Den trofaste Gudens beskydd bevarade mig från alla faror så att jag åter kom hem, till min födelsestad på hösten 1855.

Och nu Davids ord i PS. 25-v.7. Tänd icke på min ungdoms synder och på min öfverträdelse, men tänk uppå mig efter din barmhertighet, för din godhets skull,Herre.